

(Amengual) i menorquí (Camps Mercadal): *DECat* s.v.

BINIARAIX

Poble agregat a Sóller, uns 4 k. a l'E. de la vila, vall amunt.

PRON. MOD.: vulgar *biḡarāš* (Sóller, 1953).

DOC. ANT. En el *Rept.*, segons Quadrado (p. 490): «alqueria Hyrian li *Abin-Harax*, hoy lugar de *Bini-araiix*». Sembla que n'hi hagué un duplicat o pròxim parònim: «rahal *Benarax*» en el terme de Petra, en el *Rept.* 97, car Petra és quasi a l'extrem de l'illa oposat a Sóller. El de Sóller figura igual, *Biniaraix*, en el m. Despuig; i en doc. de 1782, o poc més tard, *Binarax*¹⁵ (*BSAL* III, 307a).

ETIM. Quadrado, 472, recollint formes un poc diferents, ja en proposa una: «R. *Bonorrays* o *Benu-Arrayz* 'hijos del arrázé'». Asín (*Contr.*, 95): «*bāni* 'Araḡ 'los del cojo', nombre de familia». Mot ben conegut («hombre de una pierna» *PAlc*, «*claudus*» *RMa*, Dozy II, 109a); no importaria gaire, doncs, que no consti conegut com a NP (ni *GAlg*, ni Hess); però és una etimologia inacceptable puix que ḡ no és š, i Asín hi cau per la seva ignorància i cínic menyspreu de la fonètica i de la llengua catalana (més estrany és que *AlcM* li ho accepti): no sols -ḡ dóna sempre -*tx* sinó que és la -*tx* la que s'imposa pertot en la toponímia balear (*Crestatx*, *Biniparratx*, *Felanitx*, de PARRAS, FENALES etc.).

Per això Quadrado pensa en l'arabisme que en català ha donat *arraix* 'capità', àr. *ra'is*, que en aquest sentit és etimologia correcta, mot d'ús general. Però això tampoc es pot acceptar, perquè hi hauria -*rr-* i no -*raix* amb *r* simple. No pensem tampoc en cap mot o nom de l'arrel viva *ḡrš* 'excitar', 'ser aspre' (*ḡrš* 'signe, reunió'), NPP algerians *Haris*, *Harīša*, *Hāriš*.

Car hi ha una etimologia ben convincent i sense escrúpol fonètic ni d'altra mena; *arā'iš* és el plural (*RMa* 633a, *PAlc*), de *arīša* 'vitis' (*RMa*), «vid o parra o cepa; vir abrazada con árbol» (*PAlc* 428b31, 34, 343a16, amb diminutiu *urāyaša* 343a17). Significat confirmat per Abu 'l-Walid, el *Mohit*; i Aben-jobair, viatjant per Espanya (fi del S. XII) hi observava *arīš* en el sentit de «ceps de vigne qui montent contre une montagne ou contre un arbre», Dozy (*Suppl.* II, 139).

D'altra banda aquest (també en el *Gloss. Etym.*, 58-59) explicà que pren el sentit de «berceau, treillage tortillé en vouûte ---», «une treille ou berceau de ceps de vigne entrelacés et soutenus par un treillage», citant una munió de lexicògrafs de l'àrab africà; i «bocage» a Egipte (Boqtor). Mot majorment adequat per a un nom de terra catalana, on *arīš* ha estat l'ètimon del cat. *aritja* o *aritjol* 'mena d'heura', com demostra el *DECat* I, 388, on se'n poden trobar encara més detalls i testimonis àrabs i ibero-romànics.

En resum: *Biniaraix* ve de *bāni arā'iš* 'els dels parrels', 'de les gloriètes'; fins pot ser que de 'glorieta' s'hagués passat a 'cabana de palla etc.' a Mallorca. Mi-

llor encara: 'la gent de parrals o de cabanes' (notem que no hi ha l'article *al-* unitiu). Bon nom d'una colla de gent, alguna cabila, que habitava en les parts altes i boscoses de la vall de Sóller, altrament tan fecunda en vinyet i tota mena de plantes parrisses. Però el viure en la part de les parres i els bosquets distingia la gent de Biniaraix —la part alta, la dels vinyaters— dels de la part rica i baixa del fons de la vall sollerica.

Com que aquesta arrel també tingué aplicació antropònica (*arīša*, *GAlg* 17) fóra concebible que hi vagi cooperar el NP, donant l'homònim de Petra; o que un intensiu en -*rrā-* donés la variant en -*rr-* que trobà Quadrado.

Biniarra (o *Binjarra*, *Abiniarra*), V. *Beniarrés*

BINIARROGA

Vol. I, 488. La forma -*roca* que hi postulem, figura a St. Lluís, com *ses Bateries de -arroca* (XLIV, 65.17, i Masc. 12F6): un emplaçament de bateries deu ser elevat i probablement rocós; i damunt del de Favàritx hi ha el serrat de *Biniarrogà*, que segons el mapa a 1/50.000 té una punta rocosa de més de 100 alt. En tot cas, doncs, *Bini-* aquí és disfressa de PINNA 'roca'.

Biniarro, veg. vol. I, 48; afegim que ja hi ha «alcheria *Benitroy*» en te. d'Inca en el *Rept.* (82, Quadr. 456) i que ja en digué alguna cosa Alcover, en *BDLC* XIV, 150.

Biniatap, V. *Beniatap*, i cf. vol. I, 52.

Biniatria, vol. I, 52-53.

Junt amb *Biniatrum* te. Ferreries, estudiat en vol. I, 53,¹ i segurament del mateix NP àrab *ar-rūn*, ha de venir el mall. BINIATRÓ, poss. important i antiga te. Campanet, i cims que l'envolten (XL, 83, 28, 25, 84.2, 85.17, Masc. F10; *BDLC* XIV, 181), que ja figura com *Alcheria Beniatron* te. Pollença, en el *Rept.* (17, 87, 460); *Biniatro* a. 1611 (*BSAL* V, 336b, i m. Despuig). A Menorca potser hi ha un duplicat o parònim, car el mapa Sorà posa *Biniatram* en te. de Ciutadella (cf. 1E10); si bé hi podria haver un nom en -*an* paral·lel a *ar-rūn*.

¹ A tort pren *AlcM* seriosament l'acudit de l'aficionat Camps i Merc., *benat *at-rūm* 'filles dels cristians'; comença per ser impossible *at-rūm* en lloc de *ar-rūm* etc.

BINIATZAR

Possessió important, en te. de Bunyola (uns 6 k. SE. del poble, quasi immediat al N. de Raixa, Masc. 17B3), pron. *biniadzà* (XL, 6.3); més al Nord terreny muntanyós: *Sa Costa de Biniatzar* (XL, 6.5). Ja figura escrit també amb -*r* en el m. Despuig; igual escriuen Miquel Arbona (en la seva bona petita monografia «Sóller», p. 2) i *AlcM*. En tinc una dada més antiga: «los predis *Biniatza* y Bercelona, de Bunyola, Aya-mans y altres béns» a. 1661 (*BSAL* VIII, 77b). Que